

Marija Živković
Etnografski muzej
Zagreb
Hrvatska
mzivkovic@emz.hr

Primljeno: 11. veljače 2009.
Prihvaćeno: 26. veljače 2009.

Digitalizacija fototeke Etnografskog muzeja u Zagrebu

Fototeka Etnografskog muzeja izuzetno je vrijedan dokument etnografske baštine. Osnovana još u prvim godinama djelovanja Muzeja, tijekom devedeset godina prikupila je 62.289 fotografija iz Hrvatske i Europe, snimljenih na različitim medijima (staklo, film, papir), kako je fotografska tehnika doživljavala svoj razvoj. Većinom su to radovi djelatnika Muzeja koji su nastajali na brojnim terenskim istraživanjima, ali i kao rezultat njihova muzeološkog rada (snimke muzejskih predmeta i izložbene djelatnosti). Fototeka se sustavno obogaćuje i radovima poznatih hrvatskih fotografa, poput Franje i Rudolfa Mosingera, Ivana Standla, Toše Dabca, ali i drugih manje poznatih fotografa te fotoamatera. Upravo su najstarije datirane fotografije u fototeci, iz 1895. godine, one fotoamatera i poznatoga hrvatskog arheologa Josipa Brunšmida, a prikazuju žene iz Levanjske Varoši u Đakovštini u narodnim nošnjama. Uz narodne nošnje, i druge su teme iz tradicijskog života zastupljene na fotografijama. Neke su od njih godišnji i životni običaji, stanovanje, graditeljstvo, gospodarstvo i obrti.

Najvredniji dio fototeke snimci su s terenskih istraživanja nastali u prvim desetljećima rada Muzeja. Na njima je sačuvana slika života hrvatskog sela prve polovice 20. stoljeća, što tu vizualnu memoriju čini vrijednim dijelom kulturne baštine. Zasluga je to kustosa Vladimira Tkalčića, Milovana Gavazzija i Božidara Širole, koji su u muzejsku praksu uveli korištenje onovremenih suvremenih tehničkih pomagala – fotoaparat, filmsku kameru i fonograf. Milovan Gavazzi bio je pionir u korištenju filmske kamere u hrvatskoj etnologiji, te je zajedno sa Širolom na terenu fonografski snimao narodnu glazbu. Organizator većine terenskih istraživanja na koja se nezaobilazno odlazilo s fotoaparatom bio je Vladimir Tkalčić, dobar poznavatelj fotografske tehnike. Sustavno su se obilazili razni krajevi Hrvatske: Međimurje, Primorje, Turopolje, Posavina, Pokuplje, Slavonija itd. Motiv je fotografija svakodnevni život, bilo da se radi o praljama uz potok, igri seoske djece, crkvenoj procesiji ili interijeru zadružne kuće. Danas te fotografije pričaju zanimljivu priču o prošlim vremenima, o radu prvih hr-

vatskih etnologa i njihovom zavidnom poznavanju fotografske tehnike koja je u ono vrijeme zahtijevala puno više znanja nego je to danas potrebno.

Zbog svoje izuzetne kulturno-povijesne vrijednosti ova se građa naročito često koristi u znanstveno-istraživačkom radu, ali i mnogi su građani zainteresirani za nju. Kako je većinom snimljena na staklenim pločama, kod kojih je, uz opasnost od biološkog i kemijskog oštećenja, velika opasnost i od loma, Etnografski muzej je 2008. godine započeo s digitalizacijom te građe radi njezine zaštite. Priključio se nacionalnom projektu "Hrvatska kulturna baština" koji je pokrenulo Ministarstvo kulture Republike Hrvatske u svrhu digitalizacija arhivske, knjižnične i muzejske građe. Digitalno snimanje negativa na staklenim pločama obavlja središnji fotolaboratorij Hrvatskoga državnog arhiva. Izrađuje se digitalna preslika (veličine 102 MB) koja se pohranjuje u TIFF formatu što je općeprihvaćen kao format za trajnu pohranu. Iz TIFF formata izrađuju se derivati (veličine 116 KB) u JPEG formatu koji je pogodan za prezentaciju na internetu. Fotografija spremljena u JPEG format preuzima se u multimedijски program za računalnu obradu muzejske dokumentacije M++. Svaka fotografija sadržajno se obrađuje kroz tridesetak rubrika, te se izrađuje klasifikacija pojmova koji određuju tematsku cjelinu fotografije, a s ciljem što jednostavnijeg pretraživanja građe. Usporedo se u Muzeju digitaliziraju i fotografije (zapisi na papiru) jer Muzej posjeduje potrebnu opremu koja je pogodna za obradu ovakve građe.

Do danas je digitalizirano 1.560 fotografija i 1.050 negativa na staklu te se projekt nastavlja, a težnja je digitalizacijom obuhvatiti svu fotografsku građu. Cilj koji se digitalizacijom želi postići jest zaštita građe jer se omogućivanjem pristupa digitalnoj inačici pristup izvornicima ograničava što izravno utječe na njihovu očuvanost. Nadalje, digitalizacija omogućuje objavljivanje digitalnih preslika putem interneta što otvara mogućnost pristupa građi na daljinu i time podupire ciljeve muzejske djelatnosti, odnosno dostupnost, obrazovanje i znanstveno-istraživački rad. Također, prezentacija putem interneta pruža mogućnost dobivanja povratnih informacija o fotografijama od korisnika i istraživača što će poslužiti boljem poznavanju ove vrijedne građe.

7.01

7.02

7.03

7.04

7.05